

Az ELTE Egyetemi Könyvtár TÁMOP 3.2.4/09/1 pályázatáról

Bevezetés

A Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) egyik legfontosabb célja, hogy olyan módosítások, javaslatok megvalósulását támogassa a 2007-től 2013-ig terjedő időintervallumban, amelyek Magyarország lakosságának nagy hányadát érintik, a minőségi szolgáltatások bevezetését helyezik előtérbe, egyúttal hangsúlyt helyeznek az egyenlő esélyek biztosítására. A program célrendszerét a következőképpen határozzák meg az EU Pályázati Portálon:

„A Társadalmi Megújulás Operatív Program az ÚMFT átfogó céljaihoz, a foglalkoztatás bővítéséhez és a tartós növekedéshez elsősorban a munkaerő-piac kínálati oldalára irányuló intézkedésekkel, az emberi erőforrások fejlesztésével járul hozzá. A gazdaság rendelkezésére álló munkaerő-kínálat növekedésében rejlő lehetőségek csak akkor használhatók ki, ha növekszik az álláskeresési aktivitás, csökken a munkaerő-piaci és társadalmi diszkrimináció mértéke, javul az összhang a keresett és a kínált képzettségek, képességek között, továbbá az egészségkultúra fejlődése által nő az egészséges munkaerő aránya. A foglalkoztatás bővítéséhez tehát az aktivitás növelésén keresztül vezet az út. Ezért a Társadalmi Megújulás Operatív Program átfogó célja a munkaerő-piaci részvétel növelése.”¹

A TÁMOP-hoz szorosan kapcsolódik a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) és a regionális operatív programok sora, ezek elsősorban az infrastrukturális háttér biztosításával igyekeznek hozzájárulni a célkitűzések sikeres megvalósításához. A TÁMOP költségvetésének nagysága (összesen 4 097 080 055 euró) azt sugallja, hogy a rendelkezésre álló források a célkitűzésekkel összhangban történő felhasználása az időszak végére valóban látványos eredményeket hozhat. A finanszírozás megosztása a következőképpen történik: 85 százalékát az Európai Unió biztosítja, 15 százalékát pedig a kapcsolódó magyarországi források.²

TÁMOP-3.2.4-09/1 – „Tudásdepó-Expressz” – A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében

Az érdeklődők számára 2009. év végén vált lehetővé a program részletes megismerése, amely széles teret biztosít a könyvtárak számára az alapvető célkitűzések megvalósításában.

„A prioritás átfogó célja az egész életen át tartó tanulás feltételeinek megteremtéseként új tanulási lehetőségek és formák elterjesztése, az oktatási és kulturális intézményrendszer közötti együttműködés új útjainak kiépítése. A prioritás kiemelt célja olyan szolgáltatások fejlesztése, amelyek elősegítik az egyenlő esélyű hozzáférést a nem formális és informális tanulás és képzés lehetőségeihez. Jelen konstrukció, a »Tudásdepó Expressz« átfogó célja, hogy a könyvtári rendszer jobb hatásfokkal szolgálja a minőségi oktatást, a formális oktatáson kívüli képzést és tanulást, a könyvtári szolgáltatásokkal megvalósítandó olvasási és digitális kompetenciák fejlesztését.”³

A pályázók köre meglehetősen széles: a célok megvalósításához csatlakozhatnak a nyilvános és nem nyilvános könyvtárak önállóan, illetve konzorciumban egyaránt. Az intézmények, a könyvtárak és a különböző szervezetek tanulást segítő szolgáltatásainak és adatbázisainak, dokumentum- és információ-szolgáltatási rendszerének fejlesztése, illetve ezek egymással történő összehangolása vált lehetővé. Kiemelt célcsoport a gyermek- és ifjúsági korosztály, valamint a hátrányos térségek felnőtt népessége; mindkét esetben a nevelés, a képzés és a kulturális szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a kiemelt cél. Mivel a program eredményessége nagymértékben függ a megvalósításában részt vevő szakemberek hozzáértésétől, ezért különösen fontos része a humánerőforrás fejlesztése is.

A támogatható tevékenységek között szerepelnek kötelezően megvalósítandó és választható elemek. Az előbbi kategóriába tartozik az elektronikus katalógusok kialakítása, a legalább kétnyelvű könyvtári honlap, illetve interaktív portál kialakítása, a könyvtári szolgáltatások népszerűsítése, az olvasáskultúra fejlesztése, az új társadalmi csoportok bevonását eredményesen megvalósító programok szervezése, valamint a fejlesztésekhez kapcsolódó szaktudás megszerzése. A választható tevékenységek köre is rendkívül gazdag, lehetőséget biztosít a programhoz kapcsolódó könyvtárak számára, hogy a helyi igények szem előtt tartásával a lehető leghatékonyabban szolgálják a használóik érdekeit. Ilyen például a távoli elérésű könyvtári online szolgáltatások nyújtása, a kulturális és közhasznú tartalmak elérhetővé tétele a honlapon keresztül, az igénybevitelüket mérő minőségfejlesztési és minőségbiztosítási módszerek kidolgozása, az e-tájékoztatás bevezetése, illetve fejlesztése.

Az ELTE Egyetemi Könyvtár pályázata

A fennállásának 450. évfordulóját 2011-ben ünneplő Egyetemi Könyvtár az ELTE oktató, nevelő és kutató munkáját segítő tudományos intézmény, nyilvános szakkönyvtár. Történeti gyűjteménye a nemzeti kulturális örökség része. Gyűjtőköre 1949-ig enciklopédikus jellegű volt. Ezt követően a vallástudomány, a pszichológia, a közép- és újkori történelem, valamint a filozófia tudományterületén megjelenő dokumentumok teljes körű beszerzésére korlátozódnak a kötelezettségei. Az intézmény az ELTE-n működő több mint 70 kari, intézeti, tanszéki és karon kívüli könyvtár központi irányítója. Feladatai közé tartozik többek között az időszaki dokumentumok beszerzésének összehangolása és intézése, a szakmai tanács-

adás, a belső továbbképzések megszervezése és megtartása, a különféle szabályzatok összeállítása, valamint a 2008-ban létrehozott K21 elnevezésű minőségbiztosítási projekt irányítása. Az egyetem könyvtárainak földrajzi tagoltsága különösen bonyolulttá teszi az egységes integrált könyvtári rendszerben (2011 februárja óta az ALEPH-ben) való közös munka irányítását. Az egyetem dokumentumvagyona mintegy 3,6 millió könyvtári egység. Az elektronikus katalógusban ennek az állománynak csupán 24 százaléka volt elérhető 2011 elejéig.

Az Egyetemi Könyvtár használói elsősorban a felsőoktatási intézmények hallgatói, az oktatók és a kutatók. Néhány éve megfogalmazódott az a törekvés, hogy a könyvtár nyisson a szélesebb olvasói rétegek, elsősorban a középiskolás korosztály és a környék lakói felé. A terv sikeres megvalósítása szükségessé tette mind a beszerzési politika módosítását, mind pedig a könyvtár szolgáltatásainak kiszélesítését.

A TÁMOP-3.2.4/09/1/KMR-2010-0021 pályázaton az Egyetemi Könyvtár fenntartója, az ELTE a könyvtár által összeállított programmal 22 814 450 forintot nyert.

A projekt során kitűzött célok és eredmények

Rekordok számának növelése

UNIKÁLIS REKORDOK

A projekt megvalósításakor fontos célként szerepelt, hogy olyan gyűjteményeket tegyen a könyvtár elérhetővé az egyetem OPAC-ján keresztül, amelyek jórészt unikális dokumentumokat tartalmaznak, és feltehetően az országon belül az ELTE egyedüli őrzőként szerepel. Az integrált könyvtári rendszerben újonnan rögzített 26 855 rekord között spanyol, dán, svéd, norvég, olasz és kínai nyelvű dokumentumok, valamint XVIII–XIX. századi kisnyomtatványok szerepelnek. E kiadványok feldolgozottsági szintje, a feltárás módszere rendkívül változatos volt, így az ALEPH-ben történő integrálásukra is különböző megoldások adódtak.

Spanyol Nyelv és Irodalom Tanszék Könyvtára

A gyűjtemény kizárólag könyveket tartalmaz, összesen 21 127 könyvtári egységből áll. Állományát a Microsoft Access alkalmazásával tártta fel jól strukturált táblázatban, de a bibliográfiai leírás szabványa szerint minimális adat (például a kiadási év rendszeresen hiányzott) alkalmazásával. Mindez azonban alkalmassá tette arra, hogy a MARC21 szabványnak megfelelően elfogadható szintű leírásokat kapjunk az ALEPH integrált könyvtári rendszerben. Értelemszerűen néhány mező kitöltése (LDR, 008, 041) csak mechanikus meghatározással történhetett, vállalva a nem túl nagy százalékban előforduló hibás elemeket és azok utólagos javítását. A rekordok migrálását meg kellett hogy előzze a korábbi rendszerben alkalmazott sajátosságok alapos áttanulmányozása. Jellemző megoldás volt például, ha a bibliográfiai tétel szerzői főtélt és további szerzői főtélt/főtételeket is tartalmazott, akkor a szerzők számának megfelelő rekordszám lett rögzítve azonos leltári számon. Célszerűnek tűnt a betöltés előtti, leltári számra vonatkozó duplumszűrés, hogy a többszörözött leírások közül csak az egyik kerüljön az IKR-be. Ezeket a leírásokat utólag ki kell egészíteni és pótolni a hiányzó szerzőségi adatokat. Ugyancsak kö-

vetkezatosan alkalmazták azt a belső szabályt, hogy a több példányos beszerzések esetében a példányszámnak megfelelő mennyiségű rekordot rögzítettek. Ezek a rekordok átkerültek az ALEPH-be, korrigálásuk a példánymozgatás funkcióval egyszerűen és gyorsan megoldható.

Olasz Nyelv és Irodalom Tanszék Könyvtára

A könyvtár teljes állományáról papíralapú katalógus állt a használók rendelkezésére: a leírások részben a ma érvényben lévő szabvány szerint készültek, részben a korábbi előírások alkalmazásával. Mivel valamennyi leírás alkalmasnak mutatkozott a dokumentumok azonosítására, a legkedvezőbb megoldásnak a más könyvtárakból származó rekordok importálása kínálkozott. Ennek lehetőségét az ALEPH a Z39.50 protokollon keresztül biztosítja. Az Olasz Tanszék könyvtári állománya a legnagyobb átfedést a nápolyi, a sienai és a bolognai egyetemi könyvtárak dokumentumaival mutatta: a leírások kevés kivétellel átemelhetők voltak e három könyvtár valamelyikéből. Az úgynevezett fix-rutinok beállításával minimálisra lehetett csökkenteni az importált rekordok javítását.

A munka csak részben folyhatott a helyszínen, a népes feldolgozó csapat több tagja távolról dolgozott. Ennek biztosítása érdekében a katalógusfiókok tartalmáról előzetesen fotó készült doktorandusz hallgatók közreműködésével.

Germanisztikai Intézet Könyvtára, Skandinavisztika gyűjtemény

A gyűjtemény jellemzően svéd, dán és norvég nyelvű kiadványokat tartalmaz, a pályázat keretében összesen 1003 könyv leírása vált elérhetővé az egyetem könyvtárainak OPAC-ján keresztül. A rekordokat a svéd LIBRIS, a dán KGL, illetve a norvég BIBSYS adatbázisból importáltuk, és az előzőleg beállított fix program segítségével a MARC21 szabványnak megfelelően átalakítottuk.

Kunfuciusz Intézet Könyvtára

Az ELTE BTK-n jelenleg több mint egy tucat olyan nyelvet oktatnak, amely nem a latin ábécét használja. Az ilyen intézetekben, tanszékeken jelentős és igen értékes könyvállomány található, amelyet közkinccsé kell tenni. Ezen dokumentumokról teljes értékű és jól használható katalógust csak az eredeti írás és a latin betűs átírás együttes alkalmazásával lehet készíteni. Mivel az ALEPH Unicode alapú, többnyelvű és betűkészletű támogatást nyújt, a tartalom és interfész több mint húsz nyelven jeleníthető meg. Az úgynevezett multiscript rekordok tulajdonképpen párhuzamos leírást jelentenek: olyan rekordok, amelyek az adatokat (párhuzamosan) két vagy több írásrendszerben, társított mezőkben közlik. Ezt a módszert az ELTE könyvtárai közül a Távol-keleti Intézet és a Konfuciusz Intézet alkalmazza. Amennyiben egy adatot szükséges átírásban és az eredeti, nemzeti írásrendszerben is megadni, ez utóbbi leírására a 880-as mező áll rendelkezésre. Indikátorai megegyeznek a társított mező indikátoraival, az almezők azonosak a társított mező almezőivel, a 6-os kapcsolati mező pedig összeköti az eltérő írással megjelenített mezőket.

KÖZÖS KERESŐFELÜLET LÉTREHOZÁSA

Az ELTE könyvtári hálózatához tartozó iskolai könyvtárak különféle adatbázisokban tájékoznak fel dokumentumaikat. E rendszerek megtartása mellett olyan közös lekérdező felület kialakítását tűzte ki célul az Egyetemi Könyvtár, amely a kö-

zépiskolások számára biztosítja a közvetlen tájékozódási lehetőséget az ELTE teljes dokumentumvagyonában, ugyanakkor lehetővé válik számukra az egész könyvtári rendszer által nyújtott szolgáltatások igénybevétele.

A csatlakozott könyvtárak:

- ⇒ Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium Könyvtára (KisTéka, 11 000 rekord),
- ⇒ ELTE Gyakorló Általános Iskola és Középiskola Könyvtára (KözTéka, 24 417 rekord),
- ⇒ Radnóti Miklós Gyakorlóiskola Könyvtára (SZIKLA-21, 4367 rekord),
- ⇒ Trefort Ágoston Gyakorlóiskola Könyvtára (SZIRÉN, 15 000 rekord).

A portálon elérhető közös katalógusban a lelőhelyre történő szűkítés funkció használatával biztosított a lehetőség, hogy az olvasó kizárólag a középiskolai könyvtárak állományában kutasson.

Az ELTE könyvtárainak közös rendszerhez való csatlakozása a szükséges utómunkálatok ellenére is jelentős eredmény, amely összhangban van az Egyetemi Könyvtár hálózati reformkoncepciójának elfogadásáról szóló szenátusi határozattal, az egységes integrált rendszer kötelező bevezetésének és az egyetemi egységes virtuális könyvtári rendszer kialakításának követelményével.

Az Egyetemi Könyvtári Szolgálat (EKSZ) portálja

Az új honlap⁴ az ELTE valamennyi kari, intézeti és intézeten kívüli könyvtárának közös portálja, amely magyar, angol és német nyelven is elérhető. A portált használó különböző célközönségeknek specifikus tartalmakat szolgáltat, így kialakításra került egyetemistáknak, oktatóknak, középiskolásoknak és könyvtárosoknak szóló rész is. A látássérülteknek akadálymentes változat áll a rendelkezésükre.

Az új honlap célkitűzése kettős. Egyrészt a könyvtárhasználat segítése, széles körű információk közrebocsátása, az elérhető szolgáltatások bővítése. A helyi képzési, tanulási és esélyegyenlőségi szükségletekre, illetve az olvasók igényeire reagálva új szolgáltatások bevezetése történik meg a honlapon (például cset-ablak kérdezd a könyvtárost funkcióval, az online ügyintézések körének bővítése stb.). Másrészt az Egyetemi Könyvtári Szolgálat együttműködésének támogatása, az egységes online megjelenés elősegítése. Minden kari könyvtár – a Bölcsészettudományi Kar estében a kar könyvtárainak egy megbízottja – önállóan szerkeszti a portál rá vonatkozó részét. Azaz a kari információk, hírek, elérhetőségek, szolgáltatások szerkesztésének, publikálásának, karbantartásának joga és lehetősége a kar kezében van. Az Egyetemi Könyvtár – a saját oldalának szerkesztésén kívül – a koordinációs feladatokat és a főoldal szerkesztését látja el. A szerkesztőcsapat földrajzi széttagoltságát az online kapcsolattartás enyhíti, a havi szerkesztőségi ülések pedig segítik és ösztönzik a közös munkát.

A megújult könyvtári portál online lehetőségeinek köszönhetően az egyetem hallgatói, kutatói és a külső használók számára jelentős idő- és energiaráfordítás takarítható meg, hiszen néhány egérgattintással akár otthonról is használhatóvá válik az egyetemi könyvtári hálózat számos szolgáltatása.

A honlap főmenüsorában tematikus felosztásban található az információk, elsőként az Egyetemi Könyvtári Szolgálatról olvashatók el a legfontosabb tudnivalók a lenyíló menüszerkezeten keresztül. Ezt követően a tagkönyvtárak saját oldalára na-

vigálhatnak el az érdeklődők, ahol egybegyűjtve láthatók az adott könyvtárra vonatkozó adatok. Tovább haladva a szolgáltatások felsorolása következik tagkönyvtárként megadva a helyi szabályokat és sajátosságokat. A következő menüpontban a gyűjtemények bemutatására kerül sor, végezetül a hasznos információk gyűjteménye tartalmazza többek között a nyitva tartást, az elérhetőségeket, a katalógust, a gyakran előforduló kérdések és válaszok listáját.

A portál nyitóoldalán külön blokkban összegyűjtve található információk a különböző felhasználói típusok szerint csoportosítva, ezáltal célzottan, az őket leginkább érdeklő tartalmak között tudnak tájékozódni a felsőoktatásban tanuló hallgatók, az oktatók és a kutatók, a középiskolások, illetve a könyvtárosok. Célcsoportok szerint más és más szempontok dominálnak, hiszen akár csak korosztályonként is másfajta információt kereshetnek az olvasók.

Szembetűnő helyen, a nyitólap jobb felső részében kapott helyet a keresési blokk, innen elérhető az ELTE tagkönyvtárainak elektronikusan feldolgozott dokumentumállománya az ALEPH integrált könyvtári rendszer online katalógusában, illetve lehetőség van magán a webhelyen is keresni.

Az egyetem rendezvényeiről, aktuális programjairól is tájékozódhatnak a látogatók: a legfontosabb információk a nyitólapon összegyűjtve, illetve a tagkönyvtárak oldalán is megtalálhatók. Emellett programnaptár segíti az eligazodást a különféle helyszíneken zajló programok időpontjai között.

A honlap technikai hátterét a drupal rendszer adja, a portál szerkezetének kialakítását szakinformatikusok végzik, a tartalommal való feltöltés pedig az ELTE tagkönyvtárainak munkatársai által történik.

Képzések

A képzések kiválasztásánál az elsődleges szempont a pályázatban kitűzött célok, valamint az Egyetemi Könyvtári Szolgálat (EKSZ) kiemelt céljainak megvalósításához szükséges kompetenciák biztosítása, fejlesztése volt. A minőségfejlesztési projekt keretei között megvalósult belső képzéseket (vezetői, minőségügyi ismeretek, kommunikációs, ügyfélszolgálati tréningek) jól kiegészítették a szervezett képzési keretekben megvalósuló tanfolyamok. Összesen nyolc kolléga vett részt a pályázat által biztosított ötféle képzésen, amelyek a következők voltak:

- ⇒ Digitális könyvtárak létrehozása;
- ⇒ Elektronikus könyv;
- ⇒ Könyvtári vezetői ismeretek I.;
- ⇒ Minőségmenedzsment;
- ⇒ Szövegfeldolgozás XML alapokon II. – Szabványos XHTML szerkesztés CSS felhasználásával.

Minőségfejlesztési projekt

Az Egyetemi Könyvtári Szolgálat (az ELTE könyvtárjai) következő, öt évre szóló könyvtárfejlesztési stratégiája azt a célt szolgálja, hogy létrejöjjön egy, az Európai Unió kutatóegyetemeivel is versenyképes és partnerképes egységes egyetemi könyvtári hálózat, amely új, korszerű szolgáltatásokra képes, gyorsítja az oktatók, kutatók és a hallgatók információhoz való hozzájutását, és felhasználóbarát a hálózat minden egységében. Hatékonyabb, gazdaságosabb, az erőforrásokat jobban hasznosító rendszert kívánunk létrehozni. Ez hozzájárulhat az ELTE tekinté-

lyének növeléséhez és tudásalapú központtá válásához. A stratégia megvalósítását támogatandó, az Egyetemi Könyvtárban és az ELTE könyvtári hálózatának könyvtáraiban 2008-ban minőségfejlesztési tevékenység indult a „Könyvtári Minőségfejlesztés 21” (K21) program nyomán. A projekt TQM alapú minőségfejlesztési program, amelyben aktívan dolgozik együtt mintegy negyven könyvtáros, akik az ELTE különböző könyvtárait képviselik.

A program keretében 2010-ben lebonyolított önértékelés során, a Könyvtári Közös Értékelési Keretrendszerben megadott kritériumok vizsgálatával került sor a könyvtárak működésében a fejlesztendő területek feltárására. Ezek alapján történt az elvégzendő feladatok meghatározása, és a K21 projekt 2011-es intézkedési tervének elkészítése, amelynek végrehajtása azt célozta, hogy a teljes könyvtári hálózatban optimalizálja a könyvtárak működését. Az intézkedési terv kiemelten kezeli, prioritásként határozza meg azokat a beavatkozási pontokat, amelyek korrigálása az egész szervezet működésének javulását támogatja. A TAMOP-pályázat az intézkedési terv elkészítéséhez és megvalósításához járult hozzá.

Az önértékelés során feltárt fejlesztendő területek közül a vizsgálat eredményei alapján legerőteljesebben a vezetés folyamatát, technikáját, a vezetési eszközöket és módszereket, a stratégiakészítés folyamatának kialakítását, a minőségügyi szemlélet elterjesztését kell javítanunk ahhoz, hogy az egész szervezetben megindulhassanak, illetve kiteljesedhessenek az intézmény pozitív változási folyamatai. Az intézkedési tervben meghatározottak szerint, az Egyetemi Könyvtári Szolgálat különböző szintű vezetőinek, munkatársainak bevonásával környezeti elemzések (PGTT, SWOT, PORTER) készültek, felülvizsgáltuk a küldetésnyilatkozatot és a jövőképet. Átszerveztük a minőségfejlesztési projektet, új tagok bevonásával új szerkezetű munkacsoportokat alakítottunk. A vezetői módszerek tudatos és hatékony alkalmazásának érdekében vezetői, kommunikációs és minőségügyi ismereteket bővítő képzéseket, tréningeket tartottunk.

Jelentős előrelépés történt 2011-ben a folyamatmenedzsment bevezetésének területén. Elkészült az EKSZ könyvtári tevékenységét reprezentáló, a könyvtárakban végzett munkafolyamatok folyamatleltára. Megtörtént a kulcsfolyamatok kijelölése, és elkezdődött a folyamatok leírása. A folyamatleírások készítéséhez leírási sablont, valamint részletes útmutatót készítettünk. Mindezzel megalapoztuk, hogy a folyamatok kritikus pontjainak feltárásával, a megfelelő beavatkozással a folyamatos javítás beépüljön az intézmény működésébe.

Az olvasók, használók elégedettségének növelése érdekében felülvizsgáltuk az elégedettségi és igényfelmérési módszereinket. Szakértők bevonásával új vizsgálatokat készítettünk elő, valamint a vizsgálatok értékelését támogató szoftvert szereltünk be. A tájékoztató és kölcsönző szolgálatban dolgozó munkatársak számára ügyfélszolgálati tréninget tartottunk.

A minőségfejlesztési projektben való együttműködés során új, innovatív munkamódszereket alkalmaztunk: team-munkában, távmunkában végzünk feladatokat, új kommunikációs felületeket használunk. Közös meghajtókon, és az e-learning felületen munkacsoportonként fórumokat hoztunk létre, hírlevelekben, levelező listán és szakmai rendezvényeken osztjuk meg információinkat, ismereteinket. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy az egész szervezetben hatékonyabb lehessen a feladatok végrehajtása, szélesebb körűvé válhasson a munkatársak bevonása a döntések, változások előkészítésébe.

Olvasásnépszerűsítő és könyvtárhasználatot támogató rendezvények

A 2011-es év folyamán a TÁMOP-pályázatnak köszönhetően lehetőség adódott különböző rendezvények szervezésére, amelyek célja az olvasáskultúra fejlesztése, az olvasóközönség bővítése, a könyvtár iránti érdeklődés felkeltése, összességében az olvasás- és könyvtárhasználat népszerűsítése volt.

Az Egyetemi Könyvtár hagyományosan a felsőoktatásban tanulók, illetve az oktatók, kutatók igényeit veszi alapul, számukra biztosít szakmai anyagokat és információkat. Emellett figyel a középiskolás korosztály igényeire is, hisz' ők a jövő egyetemistái, így célszerű minél előbb megismertetni velük az Egyetemi Könyvtárban rejlő lehetőségeket. A nagyközönség kiszolgálása is előtérbe kerül, a célok között tehát szerepel a lakosság érdeklődésének felkeltése. A könyvtár székhelye a belvárosban található, ebben nagy lehetőség rejlik, hisz' így a turisták igényeit, érdeklődését számba véve, az ideérkező külföldi és hazai vendégek felé is tudott nyitni az intézmény. Lehetőség adódott továbbá a nyugdíjasok megszólítására, változatos programok szervezésére – a pályázatnak köszönhetően.

A rendezvények sikerének egyik nélkülözhetetlen előkészítő munkafázisa volt a különböző célcsoportok számbavétele, a szükséges adatok összegyűjtése. Az összeállított címlistán szerepelnek az ELTE-középiskolák, az V. kerületi illetőségű középiskolák, illetve azok az intézmények, ahonnan a legtöbben jelentkeznek az ELTE-re („top 20”), továbbá az V. kerületi idős- és nyugdíjasklubok.

A munka fontos része volt a partnereknek, a sajtó munkatársainak és a nagyközönségnek szóló tájékoztatók megfogalmazása, közreadása. A programok megvalósítását a TÁMOP csapat koordinálta. A közös munka nélkülözhetetlen a rendezvények szervezése során, így az Egyetemi Könyvtár minden szervezeti egységéből számos kolléga tevékenykedett a programok sikerességéért.

Hagyományosnak nevezhető programok voltak:

Író-olvasó találkozók:

- ⇒ Kukorelly Endre irodalmi est
- ⇒ Lábass Endre beszélgetései (hat alkalom)
- ⇒ Loránt Endre irodalmi est

Nyílt napok:

- ⇒ Nyugdíjasoknak
- ⇒ Középiskolásoknak
- ⇒ Nagyközönségnek

A megszokottól kicsit eltérő rendezvények között szerepeltek:

- ⇒ „La Caffettiera Stioppeta” koncert
- ⇒ Nagy Pál *Metropolisz* című villámkiállítás (Múzeumok Éjszakája)
- ⇒ Épülettúrák, restaurátor-, digitalizáló műhelybemutatók
- ⇒ Előadások középiskolásoknak (iskolába kihelyezett, illetve Egyetemi Könyvtári)
- ⇒ Könyvtáros nap az ELTE könyvtári hálózat munkatársainak
- ⇒ *Így olvasunk mi/ma* pályázat középiskolásoknak

Az író-olvasó találkozók sorában elsőként Kukorelly Endre volt a könyvtár vendége az *avagy Mit olvassunk és mit ne* című irodalmi estje kapcsán. Az íróval

Mészáros Sándor irodalomtörténész folytatott izgalmas beszélgetést. Szóba került többek között, hogy milyen könyveket kellene ma a fiatalok kezébe adni ahhoz, hogy aktív olvasóvá váljanak, illetve betekintést nyerhettek a résztvevők az író életének bizonyos szakaszaiba, és megtudhatták, hogy mely művek ösztönözték arra, hogy ő maga is írni kezdjen.

Lábass Endre festő (a könyvtár fantomja), tudós, művész és író barátait látta vendégül hat héten keresztül kedden esténként az általa vezetett beszélgetések alkalmával. A *Varázslók pálcája* nevet viselő programsorozat igen változatos témákat érintett, a látogatók körében népszerűnek bizonyult.

Loránt Endre magyar származású, Párizsban élő nyugalmazott egyetemi tanárt 2011 októberében látta vendégül az intézmény. A professzor Balzac életét és munkásságát kutatja több évtizede, ennek kapcsán tartott előadást az Egyetemi Könyvtár közönségének francia nyelven, magyar nyelvű összefoglalással. (A francia nyelvű anyagok felolvasásában és a tolmácsolásban Lőrinszky Ildikó, a Debreceni Egyetem docense segédkezett.)

Loránt Endre nagyértékű házikönyvtárából kb. 800 kötetet adományozott az Egyetemi Könyvtárnak. Az irodalmi est során az ELTE részéről Borsodi Csaba rektorhelyettes köszönte meg a nagylelkű felajánlást, ezt követően Francois Laquiéze, a Francia Intézet igazgatója méltatta Loránt Endre munkásságát, majd pedig Bárdos Vilmos, az ELTE BTK Romanisztikai Intézet igazgatója mondta el gondolatait és fejezte ki köszönetét az adományért.

Az eseményhez kapcsolódóan az Egyetemi Könyvtár Dísztermében kamarakiállítás formájában megtekinthető volt az adományozott könyvekből készült válogatás, illetve az Országos Idegennyelvű Könyvtár és a Petőfi Irodalmi Múzeum is biztosított a tárlathoz egy-egy különleges, Loránt Endre által írt, szerkesztett könyvet.

A középiskolásoknak tartott programok nagy érdeklődésre tartottak számot; mind a szaktanárok és könyvtárosok, mind pedig a diákok visszajelzései alapján sikeresnek bizonyultak. Élénk érdeklődés jellemezte az iskolába kihelyezett rendező tanórákat: az öt témakörben kidolgozott előadások összeállításakor természetesen figyelembe vettük a szaktanárok igényeit és a korosztály érdeklődését.

A középiskolásokat megcélzó *Így olvasunk mi/ma* pályázat újszerűségével tűnt ki a programok közül. Az ELTE Egyetemi Könyvtár 9–12. osztályos diákok számára írt ki pályázatot korunk olvasási szokásainak vizuális technikával való bemutatására: fotóval, kisfilmmel vagy képregénnyel pályázhattak a diákok egyénileg vagy csoportban.

A pályázati felhívásra összesen 92 alkotás érkezett (83 fotó, három film és hat képregény), a pályázók az ország legkülönbözőbb pontjaiból jelentkeztek, sőt a határainkon túlról, Zentáról is érkezett pályázat. A beérkezett pályaműveket négy főből álló szakértő zsűri értékelt és döntött a helyezésekről.

A zsűri tagjai voltak: Hódi Jenő rendező, író és producer, a Budapest Film Academy ügyvezető igazgatója; Királyházi Csaba reklámgrafikus, képregénykészítő; Merényi Dávid fotós, videoklip- és filmkészítő; Rosta József fotóművész.

A pályázat eredményhirdetésére és a díjak átadására 2011. 11. hó 11-én 11 óra 11 perckor került sor ünnepélyes keretek között. Az értékes nyeremények szponzori felajánlásból születtek. A beérkezett pályaművek megtekinthetők az Egyetemi Könyvtár Facebook oldalán.⁵

Ebből a rövid áttekintésből is kitűnik, hogy változatos programokkal sikerült színesíteni a 2011-es évet. Bízunk benne, hogy a későbbiekben is lesz lehetőségünk és anyagi forrásunk különböző rendezvények szervezésére, a könyvtár szolgáltatásainak népszerűsítésére.

Összegzés

Az ELTE Egyetemi Könyvtár *TÁMOP-3.2.4-09/1 – „Tudásdepó-Expressz” – A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élet-hosszig tartó tanulás érdekében* pályázaton vállalt feladatait eredményesen teljesítette. Az elmúlt egyéves munkát értékelve megállapítható, hogy a könyvtár a korábban célként megfogalmazott programjait a pályázat segítségével koncentráltabban, szakszerűbben, az eredetileg tervezettnél sokkal rövidebb idő alatt valósíthatta meg.

A könyvtár pályázatban vállalt egyik legfontosabb célkitűzése az unikális dokumentumok integrált könyvtári rendszerben való feltártságának növelése volt. Az ELTE portálján elérhető katalógus segítségével a használók széles rétegei kutathatják ezt az értékes anyagot időbeli és térbeli korlátok nélkül. A rekordok MOKKA-ODR-be kerülésével a használói kör tovább bővül: legtöbb esetben nem csupán újabb lelőhely adódik a már elérhető bibliográfiai tételekhez, hanem – sok esetben – az ország határain belül egyedüli őrzőként az adatbázisban eddig nem elérhető információt szolgáltatnak az ELTE könyvtárai. Talán éppen ezért nem szerencsés, hogy a pályázat elbírálásakor pont ezt a tételt szabták a bírálók a szükségesnél jóval szűkebbre; a fenti példákon jól látható, hogy a rekordok rögzítése, illetve a letöltés utáni kiegészítése a szokásosnál jóval több időráfordítást és szakértelmet igényel. A fenti szempontok figyelembevételével további egyedi dokumentumok szurrogátumait szeretné szolgáltatni az egyetem, ezek között például francia, portugál, japán, koreai és örmény anyag is szerepel.

Elmondhatjuk, hogy a TÁMOP-pályázat keretében szervezett programok sikerrel zajlottak, nagy érdeklődésre tartottak számot és a résztvevők megelégedésére szolgáltak. A kapott visszajelzések arról biztosítanak bennünket, hogy jó felé haladunk. Az emberek igénylik a kultúrát, az igényes szórakozást, a megszokottak mellett kíváncsiak a kicsit formabontó kezdeményezésekre is. Szeretnénk a későbbiekben is folytatni sikeresnek bizonyult programjainkat, szélesebbre tárnunk a nagyközönség előtt.

A TÁMOP-pályázatban kitűzött és az Egyetemi Könyvtár által vállalt feladatok szerencsésen találkoztak az EKSZ stratégiai céljaival, a könyvtár hálózatában folyó szervezetfejlesztési és megújulási folyamatokkal. A pályázat megvalósulása előtt és közben üzemeltük be az egyetem új integrált könyvtári rendszerét, elkezdtük a más platformon feldolgozott állományok migrációját. A megváltozott használói igényeket feltárva tervezzük egy új interaktív közös könyvtári portál indítását. A TÁMOP-pályázatban elvégzett feladatok, és az intézményben folyó projektek megvalósítása egymást erősítették, támogatták. Megtanultuk hatékonyabban kezelni, jobban tervezni saját erőforrásainkat, számba venni külső és belső partnereinket, új együttműködések alakítottunk ki, az intézmény nyitottabb lett. Szervezetünk képessé vált arra, hogy megfelelő választ adjon a könyvtáros szakma előtt álló információs és informatikai, valamint a felsőoktatás területén jelentkező kihívásokra.

JEGYZETEK

- 1 EU Pályázati Portál [Elektronikus dokumentum].
A letöltés helye: http://eupalyazatiportal.hu/tamop_programleiras/
A letöltés ideje: [2012. február 3.]
- 2 Az adatok forrása: http://eupalyazatiportal.hu/tamop_programleiras/
A letöltés ideje: [2012. február 3.]
- 3 Pályázati felhívás a Társadalmi Megújulás Operatív Program „Tudásdepó-Expressz”- A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében című pályázatához [Elektronikus dokumentum]
A letöltés helye: http://www.nfu.hu/download/24718/TAMOP_324_09_felhivas1118.pdf
A letöltés ideje: [2012. február 3.]
- 4 Az elérés helye: <http://konyvtar.elte.hu>
- 5 Elérhetőség: <https://www.facebook.com/pages/ELTE-Egyetemi-K%C3%B6nyvt%C3%A1r/122214191147738>

Kálóczi Katalin-Sándor Judit-Székelyné Török Tünde

Könyvtárközi kölcsönzés a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban

2005. november 11-én Medgyessy Péter miniszterelnök adta át a felújított Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárat. Az ünnepélyes ceremónián közel 450 vendéget fogadtunk. Olvasóink december 1-jétől látogathatták megújult könyvtárunkat. Az előtte lévő időkben minden munkafolyamatban érezte hatását az intézményünk kedvezőtlen, kultéri elhelyezése, amelynek következtében csökkent az olvasói igénybevétel, ezzel együtt a könyvtárközi kérések száma is drasztikusan visszaesett.

Az építkezés befejeztével természetesen a könyvtár szervezeti és működési rendje is megváltozott. 2006 novemberében elkezdtük ISO alapú minőségirányítási rendszerünk kiépítését, 2007. május 1-jétől működtetjük a rendszert, amelynek megfelelőségét a CERTOP termék- és rendszertanúsító szervezet 2007 novemberében tanúsítvánnyal igazolta. Az új épület minden tekintetben beváltotta a hozzá fűzött reményeket.¹

A könyvtárközi kölcsönzés intézését 2010 szeptemberében vettem át. Megörültem a feladatnak, régi vágyam volt, hogy könyvtárközi kölcsönző lehessen, hiszen tájékoztató könyvtárosként nap mint nap találkozom azzal a helyzettel, hogy az olvasó a keresett könyvet vagy könyveket nem találja könyvtárunkban. Ilyen esetben rögtön fel is tudom ajánlani a lehetőséget, hogy akár más könyvtárak állományai is